

Medlemmer i nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia

## **Innkalling til møte i nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia**

Det innkalles med dette til møte i Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia  
På **Kommunehuset, Engerdal, møterom Tørrgadden, onsdag 6. mars kl 10.00 – 15.00**

### **Foreløpig Sakliste:**

Sak 01/2019: Godkjenning av innkalling og sakliste.

Sak 02/2019: Valg av to personer til å underskrive protokollen

Sak 03/2019: Referatsaker.

Sak 04/2019: Årsrapport 2018 – gjennomgang av aktiviteten i nasjonalparkstyret

Sak 05/2019: Utkast til besøksstrategi for Femundsmarka – framlegging av dokument med forslag til strategi og tiltak

Sak 06/2019: Re-autorisering av besøkssenter nasjonalpark for Femundsmarka og Gutulia – forslag til søknad om re-autorisasjon, med strategiplan og forslag til ny organisering

Sak 07/2019: Økonomi for nasjonalparkstyret – 2019

Sak 08/2019: Opplegg for befaring – møter for Nasjonalparkstyret i 2019

Sak 09/2019: Eventuelt

Kopi av denne innkallingen med saksdokumenter sendes styrets varamedlemmer til orientering. Varamedlemmene innkalles ikke til møtet, men vil få nærmere beskjed dersom noen av medlemmene melder forfall.

## **NASJONALPARKSTYRET FOR FEMUNDSMARKA OG GUTULIA ARBEIDSUTVALGET**

Møtedato: 06.03.2019

### **Sak 04/19: Årsrapport 2018 – framlegging for godkjenning**

#### **Saksopplysninger**

Den første årsrapporten for nasjonalparkstyret ble utarbeidet i 2015, det var ønsket fra styret at det ble utarbeidet en årlig rapport over arbeidet til nasjonalparkstyret. Årsrapporten for 2018 er utarbeidet i henhold til malen for tidligere Årsrapporter og gir et bilde av aktiviteten og prioriterte prosjekter for 2018.

#### **Forslag til vedtak:**

Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia tar Årsrapporten for 2018 til etterretning.

# **NASJONALPARKSTYRET FOR FEMUNDSMARKA OG GUTULIA**

Møtedato: 06.03.2019

## **Sak 05/2019: Utkast til besøksstrategi for Femundsmarka – framlegging av dokument med forslag til strategi og tiltak**

### **Dokumenter i saken**

Utkast til besøksstrategi for Femundsmarka nasjonalpark  
Prosjektplan besøksstrategi Femundsmarka og Gutulia

### **Saksopplysninger**

Utkast til besøksstrategi er å betrakte som et første utkast, slik at nasjonalparkstyret på et tidlig tidspunkt kan komme med innspill til dokumentet.

Kapittel 1 og 2 anses for det meste som ferdig utarbeidet, her skal det bare inn mindre justeringer og figurer etc. Kapittel 3 som omhandler strategi er et foreløpig utkast, og må sees som et diskusjonsgrunnlag for nasjonalparkstyret.

Kapittel 4 som bla inneholder forslag til tiltaksplan, er å anse som en bruttoliste av mulige tiltak. Her kan det legges til og trekkes fra tiltak og dette vil også være aktuelt som et innspill til Faglig rådgivende utvalg og Administrativt kontaktutvalg, slik at tiltakslista kan justeres i forhold til innspill i den videre prosessen.

### **Forslag til vedtak:**

Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia tar det framlagte dokumentet til Besøksstrategi for Femundsmarka nasjonalpark til etterretning.

Dokumentet kan etter bearbeiding av de innspillene som framkommer i møtet, legges fram for Faglig rådgivende utvalg og Administrativt kontaktutvalg for innspill og supplering av dokumentet.

Besøksstrategien forutsettes deretter lagt fram for nasjonalparkstyret på deres neste styremøte i mai, for godkjenning, før det sendes over til Miljødirektoratet til endelig godkjenning.

# NASJONALPARKSTYRET FOR FEMUNDSMARKA OG GUTULIA

Møtedato: 06.03.2019

## Sak 06/2018: Re-autorisering av besøkssenter for Femundsmarka og Gutulia – forslag til søknad om re-autorisasjon, med strategiplan og forslag til ny organisering

### Vedlagte dokumenter i saken

- Strategi besøkssenter nasjonalpark Femundsmarka og Gutulia, Inaf
- Oppsummering og vurdering, rådhuset vingelen
- Vedtak Engerdal kommunestyre av 13.02.2019
- Oversikt over intensjonsavtaler med reisleivsaktører og reindriftsnæringen i Engerdal
- Samarbeidsaktører til Doktortjønna
- Styrevedtak i MIST av 26.02.2019

### Saksopplysninger

I 2005 ble det etablert et nasjonalparksenter ved Doktortjønna på Røros og et i Elgå i Engerdal. Begge hadde Femundsmarka som sitt viktigste informasjonsområde. Lokalene som senteret på Røros holdt til i ble leid av Doktortjønna eiendom AS, mens Naturitas AS sto for driften. I Elgå ble senteret både eid og drevet av Stiftelsen Femundsmarka Nasjonalparksenter Elgå (FNE). For å sikre god koordinering mellom de to sentrene ble det etablert en egen stiftelse, Informasjon Nasjonalpark Femundsmarka (INAF), som satt på autorisasjonen og som fordelte driftstilskuddet på de to sentrene. Det var en svært stram økonomi ved begge sentrene og i 2009 kjøpte Stiftelsen Rørosmuseumet både Naturitas AS og Doktortjønna eiendom AS og overtok ansvaret for driften av senteret på Røros. Fra og med sesongen 2010 ble det inngått en avtale mellom Stiftelsen Rørosmuseumet og Stiftelsen FNE om drift av senteret i Elgå i sommersesongen. FNE fortsatte som eier av senteret.

Autorisasjonsavtalen mellom Miljødirektoratet og INAF ble fornyet både i 2009 og 2014. Fra og med 2011 har Rørosmuseumet fungert som sekretariat for INAF og har forestått søknader om grunntilskudd, budsjettutkast, regnskap og rapporteringer. Driftsmodellen har siden 2010 inneholdt 3 driftsavtaler (INAF – RM, INAF – FNE og FNE – RM) fordi autorisasjonen har ligget i INAF mens drifts- og resultatansvar i praksis har ligget hos Stiftelsen Rørosmuseumet.

Autorisasjonen som er gitt av Miljødirektoratet for senteret med sine to besøkssteder; Elgå og Doktortjønna gikk ut i 2018. Det er gitt aksept for at ny søknad kan sendes innen begynnelsen av mars, 2019. I forrige re-autorisasjon ble det stilt som krav at organisasjonsmodell og struktur, samt kvalitet på avdelingene måtte gjennomgås og endres.

Det ble nedsatt en styringsgruppe for arbeidet med re- autorisasjon, der INAF-styret har deltatt sammen med ordførerne i Røros og Engerdal, i tillegg har nasjonalparkforvalterne samt representanter fra Rørosmuseumet deltatt i møtene. Linda Ramberg fra Rådhuset Vingelen har vært engasjert som sekretær for arbeidet. Det har blitt lagt til grunn at man ønsker å etablere ett besøkssenter, med felles drift, men opprettholde to besøkssteder. Det er også ønske om en forenklet organisasjonsmodell der ansvar for drift og økonomi tydelig blir plassert hos den organisasjonen som også innehar autorisasjonen.

I hovedtrekk har arbeidet hatt følgende elementer:

- Det er blitt sett på styrker, svakheter, muligheter og trusler ved de to besøksstedene og besøkscenteret generelt. Disse er lagt til grunn for utvikling av ny strategi
- Det er utredet et forslag til ny organisering av Besøkscenteret, der fem alternative modeller ble analysert og vurdert.
- Det er utarbeidet en strategiplan for den neste 5 års perioden, med forslag til tiltak i strategiperioden
- Utarbeide en søknad til Miljødirektoratet om re-autorisasjon for Besøkscenter nasjonalpark, Femundsmarka og Gutulia

I henhold til autorisasjonsvilkårene skal nasjonalparkforvaltningen ved Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia, uttale seg til søknaden om re-autorisasjon og uttalelsen skal oversendes Miljødirektoratet sammen med søknad om re-autorisasjon.

## Strategiplan

I strategiplanen er det valgt ut tre fokusområder (mer utfyllende i strategidokumentet)

- Urskog, gammelskog, villmark
- Friluftsliv (senteret skal inspirere til friluftsliv)
- Sør-samiske naturverdier og de åtte årstider

### Det er valgt 4 sentrale hovedstrategier

1. Gjensidig samarbeid mellom naturforvaltning, reiselivsnæring, de besøkende og brukerinteresser

Besøkscenteret skal være en viktig samspillarena mellom ulike aktører og ulike brukerinteresser. Dette vil vi gjøre gjennom spesielt fokus på 3 hovedområder som skissert i punkt 7.3.1. under.

2. Besøkscenteret i sentrum for naturbasert næringsutvikling (lokal verdiskaping)  
Vi skal skape lokal forståelse gjennom aktiviteter i lokalmiljøet og sikre lokal forankring og godt samarbeid med nasjonalparkforvaltningen i utviklingen. Vi vil søke å knytte til oss lokalt næringsliv og fylle årshjulet til besøkscenteret med forpliktende aktiviteter året rundt.

3. Samspill mellom menneske og natur  
Dette skal være bærende i forhold til besøkscenterets målgruppetilpassede aktiviteter gjennom de 3 utvalgte fokusområdene nevnt under i punkt 7.3.1.

4. I takt med morgendagen  
Vi skal ta i bruk tilgjengelig og moderne teknologi, følge med på trender og tilpasse oss nasjonale utviklingstrekk i arbeidet med å nå målene for besøkscenteret.

### Vurdering av strategiene

De foreslåtte strategiene for Besøkscenter nasjonalpark må være noe av det nasjonalparkforvaltningen bør ha en vurdering av

I korte trekk kan vi uttale følgende:

Strategi 1 legger opp til et gjensidig samarbeid mellom naturforvaltning, reiselivsnæring, de besøkende og brukerinteresser.

Det er positivt at besøkssenteret ønsker å ha en sentral rolle i forhold til mange aktører. Men en kunne ønske seg at forholdet til nasjonalparkforvaltningen var trukket fram litt tydeligere. Da besøkssenteret bør ha en tett kobling opp mot forvaltningen av verneområdene og utføre sitt formidlingsoppdrag i nært samarbeid, og samforståelse med disse. De ulike brukergruppene bør også ha en rolle, men på andre premisser. Besøksstrategien for nasjonalparken som utarbeides av nasjonalparkstyret, ivaretar de samme interessegruppene, gjennom kartlegging og forslag til ulike tiltak, der formidling er sentralt.

Strategi 2 Besøkssenteret i sentrum for naturbasert næringsutvikling (lokal verdiskaping)

Det er positivt og en forventning, om at det å bidra til lokal verdiskaping skal være et av formålene med et besøkssenter, men det er her viktig å presisere at besøkssenteret skal ha en formidlingsrolle, og at det er andre aktører som skal utøve selve verdiskapingen, ved å kunne trekke vekslers på besøkssenteret sin formidling. Så man bør kanskje vurdere formuleringen «være i sentrum for naturbasert næringsutvikling». Det finnes mange eksempler på naturbasert næringsutvikling som kan være i strid med verneformålet.

Strategi 3 Samspill mellom menneske og natur

Menneske og natur er en viktig dimensjon i all naturformidling. Men her er det også viktig å få tydelig fram at vernet natur skal ha den økologiske bærekraften i sentrum. Det er derfor vesentlig at besøkssenteret også legger vekt på å formidle de store verdiene som naturen besitter, og få fram at i vernede områder må mennesker underordne seg naturens behov. (Utøvelse av reindrift er et eksplisitt unntak). Økologiske prosesser, naturens egenverdi og tap av naturmangfold, er vanskelige og store begreper, men det er viktig at et besøkssenter for nasjonalpark tar en rolle i forhold til denne formidlingen.

Strategi 4 I takt med morgendagen

Det er viktig å ha en tanke om framtiden, (og ingen vil vel være i utakt med den). Men utsagnet blir kanskje litt generelt i forhold til å være et strategisk grep. Det er imidlertid viktig at besøkssenteret har en klar tanke om at de skal besitte en fagkompetanse som gjøre at det som formidles kan gjøres på ulike plattformer og metoder. Der det å nå fram til mennesker ved å berøre følelser, emosjoner og ulike sanser er viktig i tillegg til den faktiske kunnskapen.

I strategiplanen er det foreslått 3 piloter for kunnskapsdeling og tverrfaglig samarbeid

- 1) Tilgjengelig natur og natur som terapi
- 2) Den sør-samiske tilstedeværelsen i Femundsmarka gjennom mange hundre år.
- 3) Femundsmarka – ressursområde for Kobberverket gjennom 330 år

## Vurdering av prioriterte piloter

Det er positivt at besøkssenteret legger opp til flere piloter som kan danne grunnlaget for framtidig samarbeid om formidling og informasjon i området. Det er imidlertid lagt opp til at senteret skal ha 3 fokusområder som er:

- Urskog, gammelskog, villmark
- Friluftsliv (senteret skal inspirere til friluftsliv)
- Sør-samiske naturverdier og de åtte årstider

Det kunne derfor vært ønskelig at de foreslåtte pilotene hadde en enda tydeligere kobling opp mot de prioriterte fokusområdene, og i større grad utdypet og fortalte de gode historiene knyttet til de valgte fokusområdene. Her vil særlig fokusområde «urskog, gammelskog, villmark», som spiller godt opp mot verneformålet, kunne være et område som bør prioriteres i formidlingen.

Et pilot/ utviklingsprosjekt som omhandler tema innenfor villmark, landskap, naturens egenverdi og biologisk mangfold ville ha styrket berettigelsen til et besøkssenter nasjonalpark.

### Organisasjonsmodell

Dagens organisasjonsmodell ønskes erstattet med en ny modell som kan ivareta de framtidige utfordringene ved fortsatt drift og re-autorisasjon som besøkssenter nasjonalpark.

Det ble vurdert 5 ulike styringsmodeller, og arbeidsgruppa valgte til slutt å gå videre med 2 modeller, som ble utredet så langt det lot seg gjøre.

- Stiftelsen INAF opprettholdes, men restruktureres slik at stiftelsen også blir ansvarlig for drift (modell 4)

Innebærer at dagens INAF utvides med representasjon tilsvarende Nasjonalparkstyret og får ansvar for både autorisasjon og drift. I tillegg kan det oppnevnes et par representanter med særskilt verdifull kompetanse. Dette sikrer Miljødirektoratets ønske om større samsvar og samarbeid mellom aktører i nasjonalparkforvaltningen.

### Drift:

Modellen innebærer en virksomhetsoverdragelse hvor INAF blir arbeidsgiver for daglig leder i 100% stilling samt for å ansette sesonghjelp. I tillegg søkes det Miljødirektoratet om prosjektmidler til en eller halvannen naturveilederstilling. En deltidsstilling som naturveileder kan kombineres med stillingen som 50% nasjonalparkforvalter.

Den samlede bemanningen vil da kunne dekke kravet om åpningstid på minimum 150 dager, 1000 timer i autorisasjonen på hvert besøkssted. I tillegg kan lokale aktører supplere med arrangement og aktiviteter som bygger opp under besøkssenterets formål eller på annen måte henger naturlig sammen med områdets attraksjonsverdi.

- MiST Rørosmuseet overtar autorisasjon og drifter etter samme modell som Verdensarvsenteret (modell 5)

Innebærer at MiST Rørosmuseet søker autorisasjon. Organisasjonen kan trekke veksler på et etablert driftsapparat. Denne modellen bygger på samme struktur og avtaleverk som ligger til grunn for måten verdensarvsenteret er organisert på.

Nasjonalparkstyret vil gjennom avtale med besøkssenteret utgjøre et fagråd (tilsvarende Verdensarvrådet for Verdensarvsenteret) som vil kunne legge føringer for senterets prioriteringer.

**Drift:**

MiST Rørosmuseet ansetter daglig leder og sesonghjelp som i dag. I tillegg søkes det Miljødirektoratet om prosjektmidler til en eller halvannen naturveilederstilling. En naturveileder skal ha kontorsted Elgå/Drevsjø og betjene besøkssted Elgå.

MiST Rørosmuseet vil kjøpe tjenester fra Engerdal kommune for å utnytte bl.a. lokal kompetanse og sikre lokalforankring.

Besøkssenteret vil trekke veksler på et etablert driftsapparat med etablerte systemer, og en organisasjon med sterk finansiell stilling og likviditet.

Den samlede bemanningen vil dekke kravet om åpningstid på begge besøkssteder.

Begge modellene vil ha ulike utfordringer knyttet til styring, drift og organisering, samt eierforhold til bygningene.

Modellene kan også ha ulike effekter i forhold til finansiering av drifta. Økonomi er et sentralt punkt og det er begrensede midler tilgjengelig for drifta av nasjonalparksetner, det er ekstra utfordrene når en legger opp til å drifte to besøkssteder, med bevilgninger til ett autorisert besøkssenter.

Miljødirektoratet har bevilget grunntilskudd for inneværende år på kr 1 029 000. Avventer tilbakemelding på prosjektmidler. For 2020 bør det søkes om prosjektmidler fra Miljødirektoratet for å få finansiert 1-2 naturveiledere, sammen med andre relevante prosjektmidler.

Begge kommunene er positivt innstilt til å bidra med finansiering under visse forutsetninger. For å kunne skape et bærekraftig besøkssenter nasjonalpark er det vesentlig å få dagens høye kostnadsnivå ned. Spesielt leiekostnadene som er særdeles høye.

Begge kommuner har strukket seg langt for å kunne bidra her. *Røros kommune* vil kunne bidra med en stor del av husleiekostnaden på Doktortjønna på inntil 410 000 kr årlig om modell 5 blir valgt, fordi stiftelsen Rørosmuseet da kan fortsette som eier av Doktortjønna eiendom.

Hvor stort bidraget blir om modell 4 blir valgt er ikke avklart.

*Engerdal kommune* har gjort vedtak om å bidra med 100 000 kr årlig for å dekke faste kostnader på senteret i Elgå. *Engerdal Fjellstyre* har gjort intensjonsvedtak om å bidra med 50 000 kr årlig til samme formål og det er grunn til å anta at også *Hedmark Fylkeskommune* vil bidra med omsøkt tilskudd på kr 50 000 – forutsatt fortsatt aktivt senter i Elgå. Dette utgjør totalt 200 000 kr.

Lokalt næringsliv, lag og foreninger er involvert i arrangement og aktiviteter i tilknytning til besøksstende både i Elgå og ved Doktortjønna. Det er bl.a. laget flere intensjonsvedtak om aktive bidrag for å øke aktiviteten på senteret i Elgå fra lokale aktører. Hvordan er beskrevet nærmere i strategidokumentet.

Stiftelsen INAF har behandlet spørsmålet om organisasjonsmodell og fattet følgende vedtak, med to mot en stemme:



*Stiftelsen INAF ønsker at re-autoriseringen av Besøkssenter Femundsmarka nasjonalpark, med tillegg av autorisasjon for Gutulia, søkes i samsvar med «Modell 4», og ber om at Nasjonalparkstyret gir sitt samtykke til dette.*

Flertallet – 2 stemmer, utdypet vedtaket med følgende begrunnelse:

Modell 4 gir en sikker hånd på rattet for Nasjonalparkstyret. Eiendomssituasjonen på Doktortjønna bør ikke være styrende for valg av organisasjonsmodell. Husspørsmålet vil ganske sikkert finne sin praktiske løsning ved valg av modell 4. Denne modellen sikrer nært samvirke med nasjonalparkstyre og -forvaltning og klargjør at det er nasjonalparkenes verneverdier som står sentralt som tema for besøk og informasjon. Modell 4 gir også en bedre balanse utfra de to kommunenes eierskap til naturarven som Femundsmarka og Gutulia representerer. Dette er rettferdig, og det sørger for lokal ansvarsmobilisering.

Mindretallet – 1 stemme, utdypet vedtaket med følgende begrunnelse:

Modell 5 bør foretrekkes fordi den er tjenlig for begge parter og oppfyller også ønsket om betjent besøkssenter og kontor begge steder. Den løser eiendomsproblemet på Doktortjønna og gir viktig tilgang til Rørosmuséets ressurser og kompetanse. Det er en fordel å kunne videreføre driften innenfor en innarbeidet organisasjon.

Styret i Museene i Sør- Trøndelag MiST, gjorde 26.02 følgende vedtak:

*Dersom nasjonalparkstyret for Femundsmarka ønsker det er Styret i MiST AS positive til å søke autorisasjon for besøkssenter nasjonalpark Femundsmarka etter samme modell som for verdensarvsenteret, gitt at de økonomiske rammene er tilstrekkelige til å drive en forsvarlig drift. Styret er også positive til at en forankring og bemanning i Engerdal kan løses gjennom avtale med Engerdal kommune eller andre aktører i Engerdal.  
Dersom nasjonalparkstyret ønsker at INAF skal ta over driften av besøkssenteret vil MiST bidra til at en virksomhetsoverdragelse skal kunne gjennomføres så smertefritt som mulig.*

#### **Forslag til vedtak:**

Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia, slutter seg til at det søkes om re-autorisasjon for 5 nye år, til besøkssenter nasjonalpark for Femundsmarka og Gutulia

Nasjonalparkstyret ser positivt på intensjonen om å bli et samlet besøkssenter med en felles ledelse, men med to besøkssteder.

Det er stort behov for formidling til de besøkende i Femundsmarka og Gutulia, et besøkssenter vil ha en viktig rolle i denne sammenhengen. Nasjonalparkstyret kan slutte seg til hovedtrekkene i strategidokumentet, med de kommentarene som framkommer av saksframstillingen.

Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia, ser behovet for en ny og forenklet organisasjonsform for senteret. Etter en samlet vurdering mener nasjonalparkstyret at modell ... best ivaretar hensynet til en god og helhetlig styring av senteret.

**NASJONALPARKSTYRET FOR FEMUNDSMARKA OG GUTULIA  
ARBEIDSUTVALGET**

Møtedato: 06.03.2019

**Sak 07/19: Økonomi for Nasjonalparkstyret i 2019**

**Saksopplysninger**

Tildelingene fra Miljødirektoratet til Nasjonalparkstyret for Femudnsmarka og Gutulia, forventes å foreligge innen møtet. Dette vil da bli lagt fram muntlig i møtet.

**Forslag til vedtak:**

Legges fram uten forslag til vedtak

## **NASJONALPARKSTYRET FOR FEMUNDSMARKA OG GUTULIA ARBEIDSUTVALGET**

Møtedato: 06.03.2019

### **Sak 08/19: Opplegg for befaring og møter for Nasjonalparkstyret i 2019**

#### **Saksopplysninger**

Det ble på forrige møte til nasjonalparkstyret satt opp en møteplan, der det foreløpig ble satt av 3 datoer til en mulig befaring kombinert med møter for nasjonalparkstyret.

Det bør avklares hvilke dager som kan benyttes til befaring i perioden 20. -22. mai.

Det må også avklares rammene for en befaring og hva man ønsker å få ut av dette.

Aktuelle mål for befaring kan være:

- Tilrettelegging og tiltak i nasjonalparker i nærområdet, med besøk til bla Hjerkin – Lom - Sognefjellet
- Arbeidet med Interreg og besøksstrategi i Fulufjellet
- Arbeid med besøksstrategi i Hallingskarvet, en pilot for besøksstrategiarbeidet
- Andre aktuelle alternativer ....

#### **Forslag til vedtak:**

Legges fram uten forslag til vedtak